

بهبود روند ارزیابی فعالیت‌های گروهی دانشجویان پرستاری با استفاده از روش ارزیابی توسط خود و همتایان

فاطمه شجاعی، ابوالحسن رفیعی، نسرين معصومی، سيد ميثم ابراهيمي

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / زمستان ۱۳۸۹؛ ۱۰(۴): ۵۱۲ تا ۵۱۴

مقدمه

انجام کار گروهی یکی از استراتژی‌های بسیار مهم آموزشی در برنامه آموزش پرستاری است که می‌تواند باعث ایجاد و تقویت روحیه همکاری، کسب مهارت‌های اجتماعی، توانایی هدایت گروهی و ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای دانشجویان پرستاری گردد (۱ و ۲). اما نحوه ارزیابی و نمره دهی به فعالیت‌های گروهی دانشجویان بر انگیزه آنها در انجام کار گروهی اثر منفی دارد چرا که معمولاً نمره کسب شده بین تمام اعضای گروه یکسان است (۳) و این در حالی است که همیشه در بین آنها افرادی وجود دارند که وظایف خود را به طور صحیح و با مسئولیت انجام نمی‌دهند و در نهایت نمره یکسانی با سایر اعضای گروه کسب می‌کنند. تحقیقاتی هم که توسط فریم (Freeman) و همکاران در مورد نگرش دانشجویان نسبت به انجام کار گروهی انجام شد، دانشجویان توزیع نمره یکسان به تمام اعضاء گروه را ناعادلانه ارزیابی کردند که همین امر انگیزه آنها را جهت شرکت در فعالیت‌های گروهی نیز کم کرده بود (۴). هدف این پژوهش بهبود روند ارزیابی فعالیت‌های گروهی دانشجویان پرستاری با استفاده از روش ارزیابی توسط خود و همتایان بود، تا بتوان به وسیله آن مشارکت و رضایت دانشجویان در انجام فعالیت‌های گروهی را ارتقا داد. این پژوهش با مشارکت دانشجویان کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری ابهر به روش اقدام پژوهی انجام شد. یکی از اهداف آموزشی طرح ریزی شده برای درس فناوری اطلاعات دانشجویان، گزارش از کیفیت یکی از سایت‌های تخصصی پرستاری و ارائه گزارش به صورت پروژه گروهی بود. علی‌رغم اینکه هدف مدرس ارتقای مهارت‌های یادگیری دانشجویان به وسیله بحث و ارتباط با یکدیگر و تقویت مهارت‌های ارتباط و روحیه حس همکاری در آنها بود، اما دانشجویان تمایل به کار گروهی نداشتند. در بررسی اولیه برای شناخت مشکل از تجارب و نظرات شفاهی و کتبی دانشجویان پیرامون فعالیت‌های گروهی و همچنین نظر سنجی از اساتید باتجربه و اعضای گروه مشخص گردید که یکی از عمده‌ترین موانع فعالیت‌های گروهی دانشجویان پرستاری، ناعادلانه بودن روند ارزیابی است. لذا به منظور بهبود وضعیت موجود از روش ارزیابی توسط خود و همتایان استفاده گردید. به دلیل ماهیت مشارکتی نمونه‌های پژوهش در روش اقدام پژوهی (۵ و ۶) خود دانشجویان نیز در طراحی روش ارزیابی توسط خود و همتایان همکاری داشتند. ابزار ارزیابی مورد استفاده در این مطالعه براساس متون و منابع علمی معتبر آموزشی، نظر دانشجویان و اساتید گروه آموزشی توسط دانشجویان و

* نویسنده مسئول: فاطمه شجاعی، کارشناس ارشد پرستاری، عضو هیأت علمی گروه پرستاری دانشکده پرستاری ابهر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان، خیابان شهید طهماسبی، شهرستان ابهر، زنجان، ایران Shojaei_f2000@yahoo.com
ابوالحسن رفیعی، کارشناس ارشد پرستاری، مربی دانشکده پرستاری ابهر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان، خیابان شهید طهماسبی، شهرستان ابهر، زنجان، ایران (Abolhasan.rafiie@yahoo.com)؛ نسرين معصومی، کارشناس ارشد پرستاری، مربی دانشکده پرستاری ابهر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان، خیابان شهید طهماسبی، شهرستان ابهر، زنجان، ایران. (Nmasomy@yahoo.com)؛ سيد ميثم ابراهيمي، کارشناس ارشد پرستاری، عضو هیئت علمی گروه پرستاری دانشکده پرستاری ابهر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان، خیابان شهید طهماسبی، شهرستان ابهر، زنجان، ایران. (s.meisam.1361@gmail.com)
این مقاله در تاریخ ۸۸/۸/۲۴ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۹/۴/۲۹ اصلاح شده و در تاریخ ۸۸/۶/۲ پذیرش گردیده است.

همتایان ساخته شد. این ابزار ابعادی نظیر شرکت در قرارهای ملاقات برنامه ریزی شده، انجام صحیح و به موقع وظائف محوله، مشارکت رضایت بخش و مساوی در گروه، ارائه نظرات و انتقادپذیری، مسئولیت پذیری همکاری مثبت در گروه را شامل می شد، که دانشجویان مشارکت خود و هر یک از اعضای گروه را مطابق آن مشخص می کردند. محتوای ابزار ارزیابی و نحوه نمره گذاری آن برای دانشجویان شرح داده شد و از آنها خواسته شد که صادقانه به سؤالات جواب داده و اگر به خود بالاترین و یا پایین ترین نمره را می دهند دلیل آن را در ۵ خط بنویسند. در هنگام تحویل پروژه فرم های پر شده ارزیابی خود و یا همتایانشان را به صورت کاملاً محرمانه و داخل پاکت های بسته به استاد تحویل دهند. به منظور بررسی نظرات دانشجویان در مورد این ارزیابی توسط خود و همتایان، پرسشنامه ای مشتمل بر ۷ سؤال بسته پاسخ و ۴ سؤال باز پاسخ تهیه و ارائه گردید. داده های پرسشنامه بسته پاسخ با استفاده از آمار توصیفی و پرسشنامه های باز پاسخ نیز در یک جلسه ای با مشارکت دانشجویان و همکاران تجزیه و تحلیل و مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

بر اساس یافته ها ۳۰ درصد دانشجویان تجربه قبلی خودارزیابی را نداشتند. ۷۷ درصد آنها تجربه قبلی ارزیابی همتایان را نداشتند و ۲۳ درصد باقی مانده نیز بیان کرده بودند که همیشه عملکرد دیگران و خود را در کار گروهی ارزیابی می کردند، ولی هیچگاه این مسأله توسط اساتید در نمره ارزیابی تأثیر نداشت و هیچ گاه به طور کتبی ثبت نمی شد. صد درصد دانشجویان با اینکه کار گروهی علاوه بر استاد توسط اعضای گروه و خود دانشجویان ارزیابی شود موافق بودند. در بررسی سؤالات باز پاسخ، دانشجویان از اینکه این روش باعث می شود میزان فعالیت هر یک از اعضا در گروه مشخص شوند راضی بودند: یکی از دانشجویان گزارش نموده بود که «این روش ایده خوبی بود چون باعث شد من احساس کنم کارم در گروه دیده می شود، پس هر چقدر فعالیت کنم و مسئولیت پذیر باشم به نفع خودم است و دوستانم حتماً در ارزیابی من این مسأله را مد نظر خواهند داشت». دانشجویی بیان کرده بود «به نظر من این روش به ما فرصت می داد تا خود و سایرین را در انجام یک کار بسنجیم، نقاط قوت و ضعف خود را بشناسیم و کار گروهی بهتری به استاد تحویل دهیم» که نشان می دهد این روش با درگیری دانشجویان در امر آموزش خود سبب ارتقای کیفیت کار گروهی شده است. همچنین ۴۴/۱۱ درصد از دانشجویان معتقد بودند که این روش انگیزه آنها را جهت مشارکت در انجام کار گروهی بالا برد و ۳۳/۲۳ درصد بیان کردند که این روش انگیزه اعضای گروه را نیز ارتقا داد. براساس نتایج این پژوهش ارزیابی توسط خود و همتایان روشی مناسب جهت نمره دهی به فعالیت های دانشجویان در گروه است که باعث افزایش انگیزه دانشجویان و ترغیب آنها به کارهای گروهی می شود که نتایج مشابه در مطالعات سایر پژوهشگران نیز گزارش شده است (۸ تا ۷). همچنین بارک (Barak) و رافائلی (Rafaeli) نیز بیان می کنند که ارزیابی توسط همتایان سبب یادگیری عمیق تر و موثرتر در دانشجویان می گردد (۹). لذا توصیه می گردد اساتید علوم پزشکی از این روش در ارزیابی فعالیت های بالینی، بررسی پروژه ها و تکالیف خصوصاً در سطح تحصیلات تکمیلی استفاده نمایند.

منابع

1. Jaques D. Learning in Groups: A Handbook for Improving Group Working. 3th ed. London: Kogan Page; 2000.
2. Welsh MM. Engaging with peer assessment in post-registration nurse education. Nurse Educ Pract. 2007; 7(2):75-81.
3. Elliott N, Higgins A. Self and peer assessment – does it make a difference to student group work? Nurse Educ Pract. 2005; 5(1):40-8.
4. Freeman M, McKenzie J. SPARK, a confidential web-based template for self and peer assessment of student teamwork: benefits of evaluating across different subjects. Br J Educ Technol. 2002; 33(5):551-69.
- 5- Seifollahi V. [Guide to action research in education]. 1th ed. Rsht: Gilan publication, 2002. [Persian]
6. Gassemi Poya E. [Practical guide to action research]. 6th ed. Tehran: Research institute for education

:2004.[Persian]

7. Gatfield T. Examining student satisfaction with group project and peer assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 1999; 24(4):365-77.
8. Brooks C.M, Ammons J.L. Free riding in group projects and the effects of timing , frequency, and specificity of criteria in peer assessment. *J Educ Bus*. 2003; 78(5):268 – 72.
9. Barak M, Rafaeli S. On-line question-posing and peer-assessment as means for web-based knowledge sharing in learning. *International Journal of Human-Computer Studies*. 2004; 61(1):84-103.